DUBBA · OYSS HAZIRLIK **CEVAP ANAHTARI**

9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Dersi 1. Dönem 1. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 2

Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Anahtar ve sorular çevrim içi

9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı · 1. Dönem 1. Ortak Yazılı (Senaryo 2)

1. Aşağıdaki şiiri okuyup soruları cevaplayınız.

> ***Üç Derdim Var***
>
> *Vara vara vardım ol kara taşa*
> *Hasret ettin beni kavim kardaşa*
> *Sebep ne gözden akan kanlı yaşa*
> *Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm*
>
> *Nice sultanları tahttan indirdi*
> *Nicesinin gül benzini soldurdu*
> *Nicelerin gelmez yola gönderdi*
> *Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm*
>
> *Karac'oğlan der ki kondum göçülmez*
> *Acıdır ecel şerbeti içilmez*
> *Üç derdim var birbirinden seçilmez*
> *Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm*
>
> ***Karacaoğlan** (17. yüzyıl halk şairi; derlemelerdeki yaygın okunuşu)*
>
> *Sözlükçe: ol: o · kavim kardaş: akrabalar, yakınlar · nice: birçok · kondum göçülmez: konakladım, bu yerden göç edilmez · ecel şerbeti: ölüm*

1.1. Şiirin **konusunu**, **temasını** ve şiire hâkim olan **duyguyu** yazınız.

1.2. Aşağıdaki tabloda şiirden alınan dizeler verilmiştir. Her dizede kullanılan **edebî sanatın adını** ve bu sanatın dizeye kattığı anlamı yazınız.

Dize	Edebî sanat	Dizeye kattığı anlam
Nicesinin gül benzini soldurdu		
Nice sultanları tahttan indirdi		
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm		

1.3. Şiirdeki **"kara taş"** ve **"ecel şerbeti"** imgelerinin şiirde kazandığı anlamı bağlamdan hareketle yazınız.

1.4. Şiirde edebî dile ait ifadelerin yanında günlük dile yakın ifadeler de vardır. Aşağıdaki tabloya şiirden **ikişer** örnek yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Edebî dile ait ifadeler	Günlük dile yakın ifadeler

2. Aşağıdaki şiiri okuyup soruları cevaplayınız.

> ***Saatçi***
>
> *Çarşının köşesinde küçük bir dükkân,*
> *Rafta yüz saat, her biri başka vakitte,*
> *İhtiyar saatçi eğilmiş masaya,*
> *Zamanı tamir eder ince bir pensle.*
>
> *Duvarda sarkaçlar nefes alıp verir,*
> *Tik taklar birikir, sessiz bir yağmur olur,*
> *Dükkânda akşam erken iner,*
> *Pencereden ışık sokağa eğilir.*
>
> *Kaç ömrün yayı kurulmuş bu masada,*
> *Kaç bekleyiş sarılmış küçük çarklara,*
> *Saatçi gözlüğünü alnına kaldırır,*
> *"Yarın gel," diyor, "bu da iyileşir."*
>
> *(Sınav için yazılmış özgün metin)*

2.1. Şiirin **açık iletisini** ve **örtük iletisini** birer cümleyle yazınız.

2.2. Aşağıdaki tabloda şiirden alınan dizeler verilmiştir. Her dizedeki **edebî sanatı** belirleyiniz ve bu sanatın dizeye kattığı anlamı açıklayınız.

Dize	Edebî sanat	Dizeye kattığı anlam
Duvarda sarkaçlar nefes alıp verir		
Tik taklar birikir, sessiz bir yağmur olur		
Kaç ömrün yayı kurulmuş bu masada		

2.3. "Zamanı tamir eder ince bir pensle" dizesinde şair, hangi kelimeye sözlük anlamı dışında bir anlam yüklemiştir? Bu dizedeki **imgeyi** şiirin bütününden hareketle açıklayınız.

2.4. Aşağıdaki tabloda şiirden alınan kelime ve kelime grupları verilmiştir. Her birinde görülen **ses olayının adını** yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Şiirden alınan kelime / kelime grubu	Ses olayı
gözlüğünü	
rafta	
alnına	
diyor	
akşam erken	

3. Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

> ***Okurun Payı***
>
> *Bir arkadaşım, sevdiği bir şiiri bana okurken bir dizede durdu ve "Burası benim," dedi. Şaşırdım; şiir ona ait değildi. Ne demek istediğini sonradan anladım: Şair o dizede her şeyi söylememiş, bir **aralık** bırakmıştı; arkadaşım o aralığı kendi hayatıyla doldurmuştu. Dize artık biraz da onundu.*
>
> *Sanırım iyi metinlerin ortak yanı bu. Her şeyi açıkça söyleyen bir yazı, okura yapacak iş bırakmaz; okur yalnızca izler. Oysa bir şeyi sezdirip gerisini susan metin, okuru içeri çağırır. Okur kendi anılarını, korkularını, sevinçlerini o sessizliğe taşır; metin her okurda biraz farklı bir şeye dönüşür. Belki de bir şiirin yüzyıllarca yaşamasının sırrı budur: Her kuşak ona kendi payını katar.*
>
> *Bunu bir kural gibi söylemek istemiyorum; kuralları sevmem. Açık söyleyen güzel metinler de var elbette. Yine de şunu gözlemledim: Beni en çok değiştiren kitaplar, bana en az şey söyleyenler oldu. Onlar **cömert** metinlerdi; anlamın yarısını bana bırakmışlardı.*
>
> *Şimdi okurken kendime şunu soruyorum: Bu cümlede benim payım ne? Bazen hiçbir şey bulamıyorum; bazen de bir dizeyi okuyup arkadaşım gibi "Burası benim," diyorum. O an, yazarla aramda kimsenin görmediği bir el sıkışma oluyor.*
>
> *(Bir yazarın denemesinden — sınav için yazılmış özgün metin)*

3.1. Metnin **konusunu** ve **ana düşüncesini** yazınız.

3.2. Aşağıda metinden alınan üç cümle numaralandırılmıştır:

- **I.** "Bunu bir kural gibi söylemek istemiyorum; kuralları sevmem."
- **II.** "Bir arkadaşım, sevdiği bir şiiri bana okurken bir dizede durdu ve 'Burası benim,' dedi."
- **III.** "Şimdi okurken kendime şunu soruyorum: Bu cümlede benim payım ne?"

Her cümlenin **deneme türünün hangi özelliğini** yansıttığını aşağıdaki tabloya yazınız.

Cümle	Yansıttığı deneme özelliği
I	
II	
III	

3.3. Metinde koyu yazılan **aralık** ve **cömert** kelimelerinin metindeki anlamlarını bağlamdan hareketle yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

3.4. Yazarın *"Oysa bir şeyi sezdirip gerisini susan metin, okuru içeri çağırır."* cümlesini, 1. sorudaki şiirin **"Nicelerin gelmez yola gönderdi"** dizesiyle ilişkilendirerek açıklayınız.

4. Bir ilçe meydanındaki çınar ağacı iki farklı metinde anlatılmıştır. Metin A ilçe gazetesinde çıkan bir haber, Metin B bir şairin dörtlüğüdür. Metinleri okuyup soruları cevaplayınız.

> ***Metin A — Haber***
>
> *İlçemizin meydanındaki çınar ağacı, yapılan inceleme sonucunda anıt ağaç olarak tescil edilmiştir. Yaşı yaklaşık 600 olarak belirlenen ağacın gövde çevresi 7 metre, boyu 28 metredir. Ağacın çevresine koruma bandı çekilecek, kuruyan dalları uzmanlar tarafından budanacaktır. Meydanda araç park edilmesi yasaklanmış olup vatandaşlarımızın ağacın köklerine zarar vermemeleri rica olunur.*
>
> ***Metin B***
>
> *Altı yüz yıl meydanın sözünü dinlemiş,*
> *Düğünler, cenazeler geçmiş gölgesinden,*
> *Kollarını açmış sabırlı bir dede gibi,*
> *Dalında bir kuş ötse bütün çarşı susar.*
>
> *(Sınav için yazılmış özgün dörtlük)*

4.1. a) Metin B'nin **örtük iletisini** yazınız.

b) Metin A'da örtük ileti bulunmamasının nedenini, metnin **türü** ve **yazılış amacıyla** açıklayınız.

4.2. Aynı çınarın kuruyan bir dalından bir heykeltıraş heykel yapmış, bir müzisyen de çınar için bir türkü bestelemiştir. Aşağıdaki tabloda verilen sanat dallarının güzel sanatların hangi grubunda yer aldığını ve her birinin **malzemesini** yazınız.

Sanat dalı	Güzel sanat grubu	Malzemesi
Heykel		
Müzik		
Edebiyat		

4.3. Aşağıdaki tabloyu, iki metni karşılaştırarak doldurunuz.

Ölçüt	Metin A	Metin B
Kullanılan dil (günlük–resmî dil / edebî dil)		
Çınarın yaşını belirten ifade		
Çınara bakış (nesne olarak mı, canlı bir varlık olarak mı?)		

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

5. Aşağıda bir şairle yapılan söyleşiden alınan bölümler verilmiştir (kurgusal). Söyleşiyi okuyup soruları cevaplayınız.

> ***I.*** *Şiirlerinizde "kapı" kelimesi çok sık geçiyor. Bunun bir nedeni var mı? — Kapı benim için yalnızca tahtadan bir nesne değil; eşiği, ayrılığı, dönüşü de anlatır. Okur "kapı"yı görünce bunların hepsini birden duysun istiyorum.*
>
> ***II.*** *Şiirlerinizdeki olaylar gerçekten yaşandı mı? — Bir kısmı. Ama şiire girince hiçbir şey olduğu gibi kalmaz; yaşanmış bir akşamı yeniden kurarım, saatini, rengini, kişilerini değiştiririm. Şiirdeki akşam artık benim akşamım değil, şiirin akşamıdır.*
>
> ***III.*** *Günlük konuşmada kullanmayacağınız sözleri şiirde neden kullanıyorsunuz? — Çünkü bazen "üşüdüm" demek yetmiyor. "Ceketimin içinde bir kış taşıyorum" dediğimde kelimeler sözlükteki anlamlarından çıkıp yeni bir anlam kazanıyor; okur üşümeyi görüyor.*
>
> ***IV.*** *Okurlarınız şiirlerinizden birbirinden çok farklı şeyler anladıklarını söylüyor. — Bu beni sevindiriyor. Bir dizedeki "deniz" kelimesi kimine çocukluğunu, kimine bir kaybı hatırlatır; ben bu hatırlatmaları engelleyemem, istemem de.*
>
> ***V.*** *Bir şiir sizce ne zaman "iyi" bir şiirdir? — Söylediği şey doğru olduğu için değil, söyleyişi güzel olduğu için okunan; okurda haz uyandıran şiir iyidir.*

5.1. Söyleşinin her bölümünde aşağıdaki kavramlardan **biri** ön plandadır. Her bölümün karşısına uygun kavramı yazınız. (Kavramlar: **çağrışım · estetik değer · imge · kurmaca · sembol · söz varlığı**; bir kavram artacaktır.)

Bölüm	Kavram
I	
II	
III	
IV	
V	

5.2. Şairin **II. bölümdeki** sözlerinden hareketle edebî eserlerde **gerçeklik** ile **kurmaca** arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

6. Bir öğrenci, 2. sorudaki "Saatçi" şiirini betimleme paragrafına dönüştürmek için aşağıdaki taslağı yazmıştır. Taslağı okuyup soruları cevaplayınız.

> *Çarşının köşesindeki küçük dükkanın camında bir çok saat durur. İhtiyar usta öyle sessiz çalışırki içeri giren müşteri konuşmaya çekinir. Duvardaki sarkaçlar sallanır raftaki saatlerin sesi birbirine karışır. Ahmet usta gözlüğünü alnına kaldırıp "Yarın gel," der. Burada zaman durur mu, kimse bilmez; yada herkez bilir de söylemez. Hiç bir müşteri elinde bozuk bir saatle geri dönmemiştir.*

6.1. Taslakta **sekiz** yazım ve noktalama yanlışı vardır. Yanlışları bulup doğru biçimlerini aşağıdaki tabloya yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Yanlış	Doğru

6.2. 4. sorudaki **Metin B** dörtlüğünü, dörtlüğün temasını ve ana duygusunu koruyarak **6–8 cümlelik bir betimleme paragrafı** olarak yeniden yazınız. Dörtlüğün dizelerini aynen aktarmayınız. Paragrafınız aşağıdaki ölçütlere göre değerlendirilecektir:

- Dörtlüğün temasına ve ana duygusuna uygunluk
- Betimleme unsurları (niteleyici kelimeler, duyulara seslenen ifadeler, imge ve çağrışım)
- Açık ve örtük iletinin korunması
- Paragraf bütünlüğü ve cümleler arası akış
- Yazım ve noktalama kuralları
- Uzunluk (6–8 cümle) ve özgünlük

Puanlama anahtarı ve örnek cevaplar Dubba'nın hazırladığı örneklerdir; resmî değerlendirme ölçütleri ODSGM ve okulun tarafından belirlenir.

Soru – Öğrenme Çıktısı – Beceri

Soru	Öğrenme çıktısı	Beceri
1	TDE2.2. "Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.4. Çözümleme Becerisi, KB2.14. Yorumlama Becerisi
2	TDE2.2. "Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.10. Çıkarım Yapma Becerisi, KB2.4. Çözümleme Becerisi
3	TDE2.2. "Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.10. Çıkarım Yapma Becerisi, KB2.14. Yorumlama Becerisi
4	TDE2.2. "Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.7. Karşılaştırma Becerisi, KB2.5. Sınıflandırma Becerisi
5	TDE2.2. "Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.5. Sınıflandırma Becerisi, KB2.14. Yorumlama Becerisi
6	TDE4.3. Edebî söyleyişin inceliğini yansıttığı yazısında kural uygulayabilme	KB1.3. Yazma, KB2.15. Yansıtma Becerisi

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Puanlama Tablosu

1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	3.3	3.4	4.1	4.2	4.3	5.1	5.2	6.1	6.2	Toplam
5	6	4	4	4	6	4	5	4	6	4	4	4	6	6	5	3	8	12	100

Çözümler ve Puanlama Anahtarı

1.1. TAM PUAN (5 PUAN)

Konu (2 puan): Söyleyicinin yakınlarından ayrı düşmesi ve insanın başına gelen üç büyük dert (ayrılık, yoksulluk, ölüm). **Tema** (2 puan): ayrılık / insanın çaresizliği (ölüm ve kader de kabul edilir). **Hâkim duygu** (1 puan): hüzün, keder; çaresizlik (gurbet özlemi de kabul). **KISMİ PUAN:** Konu ile tema birbirine karıştırılmış ancak biri doğruysa 2 puan; yalnız duygu doğruysa 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da şiirle ilgisiz cevap.

1.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Her dize için sanat adı 1 puan, kattığı anlam 1 puan.

- *Nicesinin gül benzini soldurdu* → **Teşbih (benzetme)**: İnsanın yüzü (benzeyen) güle (benzetilen) benzetilmiş, benzetme edatı kullanılmamıştır. Yüzün gül gibi solması, derdin insanı nasıl çökerttiğini somutlaştırır.
- *Nice sultanları tahttan indirdi* → **Teşhis (kişileştirme)**: Ayrılık, yoksulluk ve ölüm, bir sultanı tahtından indiren bir insan gibi gösterilmiştir. Bu dertlerin en güçlü insanları bile dize getirdiği vurgulanır. ("Mübalağa" cevabı, gerekçesi uygunsa kabul edilir.)
- *Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm* → **Tekrir (yineleme)**: "Bir" kelimesi ve dizenin kendisi her dörtlüğün sonunda yinelenir. Üç derdi vurgular, şiire nakarat gibi ahenk ve ritim kazandırır.

KISMİ PUAN: Sanat adı doğru, açıklama yoksa 1 puan; üçüncü dizede "nakarat" yazılmışsa sanat puanı verilmez, açıklama uygunsa 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da tüm sanatlar yanlış.

1.3. TAM PUAN (4 PUAN)

Her imge 2 puan (kazandığı anlam 1 + bağlamla ilişkilendirme 1).

- **kara taş**: Söyleyicinin çaresizce varıp dayandığı yer; aşılamayan kader, mezar / ölüm ya da göçebe hayatın bittiği, yakınlardan uzak kalınan gurbet yeri. "Kara" rengi uğursuzluğu ve kederi çağrıştırır; taşa seslenip "hasret ettin" demesi, bu yerin onu ayrılığa mahkûm ettiğini gösterir.
- **ecel şerbeti**: Ölüm. Şerbet tatlı ve herkese sunulan bir içecek olduğu hâlde "acıdır" denmesi, ölümün herkesin payına düşen kaçınılmaz ama acı bir son olduğunu anlatır.

KISMİ PUAN: İmgenin anlamı yazılıp bağlamla ilişkilendirilmemişse 1 puan; "kara taş" için yalnız "siyah taş" gibi gerçek anlam yazılmışsa 0. **SIFIR PUAN:** Boş ya da ilgisiz.

1.4. TAM PUAN (4 PUAN)

Her doğru örnek 1 puan (sütun başına en çok 2 puan).

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

- **Edebî dile ait**: "gül benzini soldurdu", "gelmez yola gönderdi", "kara taş", "ecel şerbeti", "gözden akan kanlı yaş" (mecaz ve imge taşıyan ifadeler).
- **Günlük dile yakın**: "Üç derdim var", "Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm", "der ki", "Sebep ne", "birbirinden seçilmez" (kelimelerin gerçek anlamıyla, konuşma diline yakın kullanıldığı ifadeler).

KISMİ PUAN: Her doğru hücre 1 puan; aynı ifadenin iki sütuna yazılması puan getirmez. **SIFIR PUAN:** Boş ya da sütunlar yer değiştirmiş.

2.1. TAM PUAN (4 PUAN)

Açık ileti (2 puan): Çarşının köşesindeki küçük dükkânında ihtiyar bir saatçi, bozulan saatleri tamir eder. **Örtük ileti** (2 puan): Saatçinin onardığı yalnız saatler değil, insanların zamanla ve bekleyişle kurdukları ilişkidir; her saat bir ömrü, bir bekleyişi taşır ve saatçi bunları sabırla iyileştirir (benzer ifadeler kabul). **KISMİ PUAN:** Açık ileti yorum içeriyorsa ya da örtük ileti dizeyi tekrar ediyorsa ("saatçi zamanı tamir eder") ilgili bölüm 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da ilgisiz.

2.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Her dize için sanat adı 1 puan, kattığı anlam 1 puan.

- *Duvarda sarkaçlar nefes alıp verir* → **Teşhis (kişileştirme)**: Sarkaçlara insana özgü nefes alma özelliği yüklenmiş; dükkânın canlı, yaşayan bir mekân gibi hissedilmesi sağlanmıştır.
- *Tik taklar birikir, sessiz bir yağmur olur* → **Teşbih (benzetme)**: Saat sesleri (benzeyen) yağmura (benzetilen) benzetilmiştir; seslerin kesintisiz, usul usul birikişi görsel ve işitsel olarak somutlaştırılır. ("İstiare" cevabı, gerekçesi uygunsa kabul edilir.)
- *Kaç ömrün yayı kurulmuş bu masada* → **Kapalı istiare (eğretileme)**: Ömür, yayı kurulan bir saate benzetilmiş; benzetilen (saat) söylenmemiştir. Tamir edilen her saatin bir insan ömrünü taşıdığı anlamı verilir. ("Mecaz" ya da "istiare" cevabı kabul edilir.)

KISMİ PUAN: Sanat doğru, anlam açıklaması yoksa 1 puan; üçüncü dizede "teşbih" yazılmışsa sanat puanı verilmez, açıklama uygunsa 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da tümü yanlış.

2.3. TAM PUAN (4 PUAN)

Sözlük anlamı dışında kullanılan kelime **zaman** (ya da "tamir etmek"; biri yeterlidir) (1 puan). İmgenin açıklaması (3 puan): Zaman, elle tutulup onarılabilen bir nesne gibi gösterilmiştir. Şiirin bütününde saatler insanların ömrünü ve bekleyişini taşır; saatçi bozuk bir saati onarırken aslında bir insanın zamanla ilişkisini, kaçan ya da duran vaktini yoluna koyar. Örnek cevap: "Şair, zamanı tamir edilebilen bir alet gibi düşünmüş; saatçiyi de insanların kırılan vakitlerini, bekleyişlerini sabırla onaran biri olarak göstermiştir." **KISMİ PUAN:** Kelime doğru, açıklama dizeyi tekrar ediyorsa ("saatçi zamanı tamir eder") 2 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da ilgisiz.

2.4. TAM PUAN (5 PUAN)

Her doğru ses olayı 1 puan:

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

- gözlüğünü → **ünsüz yumuşaması** (gözlük → gözlüğ-ü-nü).
- rafta → **ünsüz benzeşmesi (sertleşmesi)** (raf + -da → -ta).
- alnına → **ünlü düşmesi** (alın → aln-ı-na).
- diyor → **ünlü daralması** (de- + -yor → di-yor).
- akşam erken → **ulama** (akşa-merken).

KISMİ PUAN: Her doğru satır 1 puan; "rafta" için "ünsüz sertleşmesi", "ünsüz uyumu" kabul edilir. **SIFIR PUAN:** Boş ya da tümü yanlış.

3.1. TAM PUAN (4 PUAN)

Konu (2 puan): Okurun edebî metne katkısı / metinlerdeki söylenmeyenlerin (örtük anlamın) okur tarafından tamamlanması. **Ana düşünce** (2 puan): Her şeyi açıkça söylemeyen metin, okuru anlamın ortağı yapar; okur kendi yaşantısını metne katarak onu zenginleştirir ve yaşatır. **KISMİ PUAN:** Ana düşünce "okumak önemlidir" gibi genel yazılmışsa 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da ilgisiz.

3.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Her satır 2 puan.

- I → Yazar kesin sonuçlara varmaz, görüşünü iddiasız biçimde dile getirir.
- II → Yazar gözlem ve deneyimlerinden yararlanır (kişisel bir yaşantıdan yola çıkar).
- III → Yazar kendisiyle konuşur gibi içten, samimi bir anlatım kullanır.

Her satır için anlamca eş özellikler kabul edilir (örneğin II için "kişisel deneyim", III için "iç konuşma, samimi üslup"). **KISMİ PUAN:** Özellik yerine cümlenin konusu açıklanmışsa 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da tümü yanlış.

3.3. TAM PUAN (4 PUAN)

aralık (2 puan): Mecaz anlamda; yazarın söylemeden bıraktığı, okurun kendi yaşantısıyla doldurduğu anlam boşluğu. **cömert** (2 puan): Mecaz anlamda; anlamın bir kısmını okura bırakan, okura yorum alanı tanıyan (metin). **KISMİ PUAN:** Yalnız sözlük anlamı yazılmışsa ("iki şey arasındaki açıklık", "eli açık") 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da yanlış.

3.4. TAM PUAN (4 PUAN)

Beklenen açıklama: Dizede ölüm kelimesi hiç geçmez; "gelmez yol" ifadesiyle ölüm sezdirilir (2 puan). Okur, "gidip de dönülmeyen yol"un ölüm olduğunu kendi çıkarımıyla tamamlar; yazarın dediği gibi metin okuru "içeri çağırır", okur anlamı kendisi kurar (2 puan). Örnek cevap: "Şair ölümü açıkça söylemek yerine 'gelmez yol' demiş; okur bu yolun ölüm olduğunu kendisi bulur. Yazarın anlattığı gibi sezdiren metin, okuru anlamın ortağı yapar." **KISMİ PUAN:** Dizedeki örtük anlam (ölüm) doğru, denemedeki görüşle ilişki kurulmamışsa 2 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da ilgisiz.

4.1. TAM PUAN (4 PUAN)

a) (2 puan) Metin B'nin örtük iletisi: Çınar, yüzyıllardır kasabanın sevincine ve acısına tanıklık eden, insanları koruyan, saygı duyulan bir büyük / ortak bir hafıza gibidir (benzer ifadeler kabul). b) (2 puan) Metin A bir **haber** metnidir; amacı bilgi vermek ve uyarmaktır. Bu nedenle duygu ve hayal uyandırmayı değil, bilginin doğrudan ve net anlaşılmasını hedefler; okur yorum yapmaz, iletiler açıktır. **KISMİ PUAN:** a) Dizeleri tekrar eden cevap 1 puan. b) Tür doğru, amaçla ilişki kurulmamışsa 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da ilgisiz.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

4.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Her satır 2 puan (grup 1 + malzeme 1).

Sanat dalı	Güzel sanat grubu	Malzemesi
Heykel	Plastik (görsel) sanatlar	Taş, ağaç, mermer, bronz, kil vb. (burada ağaç/çınar dalı)
Müzik	Fonetik (işitsel) sanatlar	Ses (nota, enstrüman da kabul)
Edebiyat	Fonetik (işitsel) sanatlar	Dil (kelimeler)

KISMİ PUAN: Grup doğru, malzeme yoksa satır 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da gruplar yanlış.

4.3. TAM PUAN (6 PUAN)

Her ölçüt satırı 2 puan (her sütun 1 puan).

Ölçüt	Metin A	Metin B
Kullanılan dil	Günlük/resmî dil; kelimeler gerçek anlamda, nesnel	Edebî dil; mecaz ve imge ("meydanın sözünü dinlemek", "kollarını açmak", "dede gibi")
Çınarın yaşını belirten ifade	"Yaşı yaklaşık 600 olarak belirlenen"	"Altı yüz yıl meydanın sözünü dinlemiş"
Çınara bakış	Nesne: ölçülen, tescil edilen, korunan bir ağaç	Canlı bir varlık: dinleyen, kollarını açan, sabırlı bir dede

KISMİ PUAN: Yalnız bir sütun doldurulmuşsa satır başına 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da sütunlar yer değiştirmiş.

5.1. TAM PUAN (5 PUAN)

Her satır 1 puan: I → **sembol** (kapı: eşik, ayrılık, dönüş gibi soyut anlamları temsil eden somut nesne); II → **kurmaca** (yaşanmış olayın şiirde yeniden kurulması); III → **imge** (kelimelere yeni anlam yüklenmesi); IV → **çağrışım** (bir kelimenin okurda farklı şeyleri hatırlatması); V → **estetik değer** (söyleyiş güzelliği, okurda haz uyandırma). Artan kavram: **söz varlığı**. **KISMİ PUAN:** Her doğru satır 1 puan; I için "imge", III için "edebî dil" yazılmışsa o satır 0. **SIFIR PUAN:** Boş ya da tümü yanlış.

5.2. TAM PUAN (3 PUAN)

Beklenen açıklama: Edebî eser gerçek hayattan beslenir, ancak gerçeği olduğu gibi aktarmaz; sanatçı yaşananları hayal gücüyle seçer, değiştirir ve yeniden kurar. Böylece ortaya çıkan metin kurmacadır; "şiirin akşamı" artık gerçek akşamdan bağımsız, metnin kendi gerçekliğidir (ilişki 2 puan, söyleşiye dayanma 1 puan). **KISMİ PUAN:** "Şiirdeki olaylar gerçek değildir" gibi tek yönlü cevap 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da ilgisiz.

6.1. TAM PUAN (8 PUAN)

Her doğru düzeltme 1 puan (yanlış ve doğru biçim birlikte yazılmalıdır):

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Yanlış	Doğru	Kural
dükkanın	dükkânın	Düzeltme işareti
bir çok	birçok	Bitişik yazılır.
çalışırki	çalışır ki	Bağlaç olan ki ayrı yazılır.
sarkaçlar sallanır raftaki	sarkaçlar sallanır, raftaki	Sıralı cümleler virgülle ayrılır.
Ahmet usta	Ahmet Usta	Kişi adından sonra gelen unvan büyük harfle başlar.
yada	ya da	Ayrı yazılır.
herkez	herkes	Yazım
Hiç bir	Hiçbir	Bitişik yazılır.

KISMİ PUAN: Yanlış bulunmuş ancak düzeltme hatalıysa 0; doğru olan bir ifade ("durur mu", "bilir de") yanlış diye değiştirilmişse her biri için 1 puan kırılır (en az 0). **SIFIR PUAN:** Boş ya da hiçbiri doğru değil.

6.2. TAM PUAN (12 PUAN)

Dereceli puanlama anahtarı:

Ölçüt	Tam	Kısmi	Sıfır
Tema ve ana duyguya uygunluk (2)	Çınarın yüzyıllık tanıklığı ve ona duyulan saygı/sevgi korunmuş (2)	Tema var, duygu belirsiz (1)	Konu dışı (0)
Betimleme unsurları (3)	Niteleyici kelimeler, en az iki duyuya seslenen ifade ve en az bir imge/çağrışım (3)	Yalnız niteleyici kelimeler (1–2)	Betimleme yok, olay anlatımı (0)
Açık ve örtük iletinin korunması (2)	Çınarın yaşı/meydandaki yeri açıkça, tanıklığı ve koruyuculuğu sezdirilerek verilmiş (2)	Yalnız biri var (1)	İkisi de yok (0)
Paragraf bütünlüğü ve akış (2)	Tek konu etrafında, cümleler bağlantılı (2)	Kopuk cümleler (1)	Dağınık (0)
Yazım ve noktalama (2)	Hata yok (2)	1–2 hata (1)	3 ve üzeri hata (0)
Uzunluk ve özgünlük (1)	6–8 cümle, dizeler aynen aktarılmamış (1)	—	Sınır dışı ya da dizeler kopyalanmış (0)

Örnek cevap: "Meydanın ortasındaki çınar, altı yüz yıldır aynı yerde duruyor. Kalın gövdesinin kabukları, yaşlı bir elin derisi gibi kırış kırış. Dalları meydanın üstüne öyle geniş yayılmış ki öğle sıcağında bütün çarşı onun serin gölgesine sığınıyor. Bu gölgeden kim bilir kaç gelin alayı, kaç cenaze geçmiştir; ağaç hepsini sessizce izlemiş, hiçbirini unutmamıştır. Rüzgâr estiğinde yaprakları fısıldar gibi hışırdıyor, sanki kasabanın eski hikâyelerini anlatıyor. Dalına bir kuş konup ötmeye başlayınca çarşıdaki konuşmalar kesiliyor; herkes, sabırlı bir dedeyi dinler gibi susuyor." **KISMİ PUAN:** Ölçüt tablosuna göre verilir. **SIFIR PUAN:** Boş ya da konu dışı yazı.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif